

Uitvoering Gewijzigd Amendement 52

Nederlandse taal en armoede

Onderdeel: laaggeletterdheid en digibetisme

Aanleiding

Provinciale Staten hebben op 7 februari 2020 bij de behandeling van het Uitvoeringskader Sociale Agenda ingestemd met het Gewijzigd Amendement 52 Nederlandse taal en armoede (hierna: amendement 52). Provinciale Staten hebben besloten de € 1,2 mln. gereserveerd voor integratie in de Sociale Agenda in te zetten om de beheersing van de Nederlandse taal, bij zowel de doelgroep NT1 (mensen waarbij Nederlands de eerste taal is) als NT2 (mensen waarbij Nederlands de tweede taal is), te verbeteren en digibetisme te verminderen. Bovendien wordt een bedrag van € 1,5 mln. aan de procesmiddelen van de Sociale Agenda toegevoegd met onder andere als doel gemeenten te ondersteunen om armoede in Limburg te voorkomen of te bestrijden.

Middels deze notitie geven wij invulling en uitvoering aan het onderdeel laaggeletterdheid en digibetisme van het amendement 52. De basis voor deze notitie is een brede verkenning d.m.v. diverse gesprekken met in- en externe partners uit het veld.

Wat is de opgave?

Mensen die moeite hebben met lezen en schrijven beschikken veelal ook over onvoldoende andere basisvaardigheden om (volwaardig) te kunnen deelnemen aan de huidige samenleving, zoals gezondheids-, sociale, juridische, financiële en digitale vaardigheden. Daardoor zijn zij vaak minder zelfredzaam, sociaal geïsoleerd, ziek, ongelukkig, werkloos of bevinden zich in een armoedesituatie. Kinderen van laaggeletterde ouders en nieuwkomers lopen een verhoogd risico op een taalachterstand.

Lokaal en regionaal staan de thema's laaggeletterdheid en digibetisme bij gemeenten, bibliotheken, welzijnsorganisaties, onderwijs, zorginstellingen, GGD-en, wijkteams, ondersteuningsinstellingen, werkgevers en uitkeringsinstanties op de agenda. Er bestaan tal van – vaak op samenhang, en samenwerking – (wijk-)gerichte lokale of regionale, kleine en grote initiatieven voor laaggeletterden en hun omgeving (zoals taalhuizen, taalcafés, cursussen, divers scholingsaanbod en voorlichting). Aanpak van laaggeletterdheid bevordert gelijke kansen voor iedereen en stimuleert een leven lang leren.

De Sociale Agenda draagt hieraan bij en richt zich op het vergroten van zelf- en samenredzaamheid en individuele ontplooiing van Limburgers en met name Limburgers in een kwetsbare positie. Het betreft met name Limburgers die in armoede leven, eenzaam zijn, een ongezonde leefstijl hebben, in onveiligheid leven, een slechte levensstart hebben, laaggeletterd of digibeet zijn. De problemen waar burgers in dergelijke kwetsbare situaties mee te maken hebben, staan vaak niet op zichzelf maar zijn met elkaar verbonden.

Vanuit de Beleidsbrief Integratie wordt eveneens bijgedragen aan de zelfredzaamheid van nieuwe Limburgers. De beleidsbrief Integratie geeft inzicht in hoe wij als Provincie ons inzetten op het thema integratie. Conform de inclusiviteitsambitie, zoals verwoord in het Collegeprogramma 'Vernieuwend Verbinden' 2019-2023, worden vanuit verschillende kaders acties op het gebied van integratie uitgevoerd.

Wat doen we al?

- Vanuit de huidige regeling 'Bibliotheek, Maatschappij en Laaggeletterdheid 2020-2023' ondersteunt de Provincie concrete initiatieven op het gebied van aanpak laaggeletterdheid en digibetisme waarbij de bibliotheek een verbindende schakel is in het taalnetwerk;
- Vanuit de provinciale ondersteuningsinstelling Cubiss Limburg (wettelijke taak vanuit de Wet stelsel openbare bibliotheken) wordt via het jaarlijkse werkplan alle Limburgse bibliotheken ondersteund bij initiatieven inzake o.a. laaggeletterdheid en digibetisme;
- Stichting ABC, één van de door de provincie Limburg benoemde Maatschappelijke Organisaties, zorgt o.a. voor het behartigen van belangen, is pleitbezorger van cursusaanbod, stimuleert de aandacht voor laaggeletterdheid in opleidingen en zet 'ambassadeurs' in, voormalig laaggeletterden die met hun verhaal andere laaggeletterden en/of organisaties inspireren om werk te maken van het probleem;
- Het voorschools, primair, voortgezet en beroeps- en volwassenenonderwijs is een belangrijke vindplaats voor de preventieve en curatieve aanpak van laaggeletterdheid. De resultaten van het PISA-onderzoek 2018 laten opnieuw een daling zien van de kennis en vaardigheden op het gebied van taal bij Nederlandse vijftienjarigen. Zestig procent van de ondervraagde leerlingen geeft aan dat zij enkel lezen 'als het moet'. Leesproblemen starten al op jonge leeftijd en een groeiende groep jongeren verlaat het onderwijs helaas laaggeletterd. Laaggeletterdheid is hierdoor ook een thema in het kader van de Gelijke Kansen Alliantie en de Educatieve Agenda Limburg;
- Vanaf 30 september 2020 is het 'Bibliotheekconvenant 2020-2023' van kracht. Met dit convenant leggen het bibliotheekstelsel en Rijk, Provincies en gemeenten vast dat zij zich gezamenlijk gaan focussen op leesbevordering, digitale inclusie en een leven lang leren;
- De komende vijf jaar stelt het Rijk middels de 'Vervolgaanpak laaggeletterdheid 2020-2024' incidenteel 25 miljoen euro per jaar ter schikking om volwassenen te helpen die moeite hebben met basisvaardigheden. Daarvan gaat 5 miljoen, olopend tot ruim 7 miljoen per jaar naar gemeenten via de arbeidsmarktregio's. Extra aandacht gaat uit naar het bereiken van meer mensen die Nederlands als moedertaal hebben. Ook komt er geld beschikbaar om te investeren in digitale vaardigheden. Een integrale aanpak moet ertoe leiden dat meer laaggeletterden worden bereikt en opgeleid. Hierbij werken gemeenten samen met partijen in onderwijs, welzijn, vrijwilligersorganisaties en gezondheidszorg. Elke arbeidsmarktregio beschrijft in een regionaal programma hoe een effectieve aanpak van laaggeletterdheid wordt gerealiseerd en wordt daarbij ondersteund door Stichting Lezen en Schrijven;
- Vanuit diverse platforms en samenwerkingsverbanden zoals het 'Bestuurlijk Overleg Internationale Werknemers' en de 'Limburgse Regietafel Vluchtelingen en Integratie' stimuleren en ondersteunen wij de integratie, arbeidsparticipatie en maatschappelijke participatie van nieuwe Limburgers;
- Het Topteam Integratie Vluchtelingen ondersteunt ketenregisseur Luc Winants en ketenregisseur Ger Koopmans in hun opdracht om de integratieketen aan te jagen. Het Topteam bestaat uit stakeholders uit het bedrijfsleven, woningbouwcorporaties, onderwijs, maatschappelijke organisaties en de politie;
- Vluchtelingenwerk, Humanitas, het Provinciaal Platform voor Diversiteit, COC en Stichting Meer Kleur en Kwaliteit dragen als provinciale maatschappelijke organisaties bij aan de participatie en integratie van nieuwkomers. Vluchtelingenwerk en Humanitas helpen nieuwkomers met het leren van de Nederlandse taal door, onder meer, de inzet van taalmaatjes. Wij stimuleren deze organisaties om dit thema vanuit een brede samenwerking op te pakken. Daarnaast vragen wij deze organisaties om in hun huidige en toekomstige beleid invulling te geven aan het oplossen en aanpakken van maatschappelijke vraagstukken rondom de participatie van nieuwkomers.

Waar zet het amendement op in?

In haar vergadering 7 februari 2020 hebben Provinciale Staten het amendement 52 aanvaard waarin besloten is om:

- “De 1,2 miljoen euro gereserveerd voor integratie in de Sociale Agenda in te zetten om de beheersing van de Nederlandse taal, bij zowel de doelgroep NT1 als NT2, te verbeteren en digibetisme te verminderen:
 - De aanpak van laaggeletterdheid in samenwerking met Limburgse gemeenten verder te intensiveren. Met daarbij een aanvullende aandacht voor de moeilijke bereikbare NT1 doelgroep.”

Hoe geven we hier uitvoering aan?

Laaggeletterdheid is vaak een belemmering om (volwaardig) te kunnen deelnemen aan de huidige samenleving. Door activiteiten te ondersteunen voor laaggeletterden vergroten we de zelfredzaamheid en samenredzaamheid van Limburgers in een kwetsbare positie. We zetten daarbij in op activiteiten die uitgevoerd kunnen worden passend bij onderstaande doelstellingen. Dit is een aanvulling op hetgeen we reeds doen en beschreven is hierboven.

- Wij ondersteunen activiteiten waarbij een koppeling met armoede wordt gelegd, omdat mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en digitale vaardigheden, ruim twee keer zo vaak onder de armoedegrens leven, vaker buiten de arbeidsmarkt staan en niet (meer) naar school gaan.
- Mensen tot en met 23 jaar met laaggeletterde ouders en de NT2 doelgroep lopen bovendien een verhoogd risico op een taalachterstand. Zowel binnen het primair-, voortgezet- en beroepsonderwijs leidt deze achterstand tot problemen en tot het vroegtijdig verlaten van school. Iedereen heeft het recht op maximale opgroei- en ontwikkelkansen. Wij onderkennen daarom de urgentie van de inzet op deze doelgroep in de leeftijd tot en met 23 jaar. Deze doelgroep kan bijvoorbeeld bereikt worden door leesbevorderingsprogramma's op scholen.
- Om de zelfredzaamheid van (nieuwe) Limburgers te bevorderen zetten we daarnaast in op activiteiten die arbeids- of maatschappelijke participatie stimuleren. Bijzondere aandacht gaat uit naar de bewezen aanpak van duale trajecten, waarbij onderwijs en arbeid wordt gecombineerd. Een voorbeeld hiervan is het taalproject dat de Gemeente Horst aan de Maas in samenwerking met het bedrijf Hessing Supervers gaat opzetten.¹ Daarnaast zetten we tevens in op activiteiten die zich richten op laag(digi-)taalvaardige werknemers van bedrijven.

1 Tijdens de Statenvergadering van vrijdag 18 december 2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met het 'Statenvoorstel Financieringsvoorstel en incentives in het kader van de acquisitie van het bedrijf Hessing Supervers.' Provinciale Staten hebben tijdens deze vergadering o.a. ingestemd met een Provinciale bijdrage €150.000,- aan het taalproject dat de Gemeente Horst aan de Maas in samenwerking met Hessing opzet.

Voor de uitvoering van het amendement 52 wordt aangesloten bij de criteria opgenomen in de Sociale Agenda, waarmee de inzet van de middelen geborgd worden gericht op Limburgers in een kwetsbare doelgroep en ingezet wordt op bewezen interventies met aantoonbare resultaten bij de burgers in samenwerking met de betrokken partijen. Voor activiteiten die betrekking hebben op de doelgroep NT2 dient bij de uitvoering bovendien voldaan te worden aan de criteria zoals genoemd in de beleidsbrief Integratie. Er dient bijgedragen te worden aan een inclusieve, open en participatieve samenleving waarbij arbeids- en maatschappelijke en participatie gestimuleerd wordt en de activiteiten het nemen van eigen verantwoordelijkheid stimuleren. Toelichting hierover is opgenomen in bijlage 1. De nadere subsidieregeling Sociale Agenda 2020-2023 zijn hiervoor gewijzigd vastgesteld.

Financieel kader

Als onderdeel van het Uitvoeringskader december 2019 Sociale Agenda vallen de middelen ad € 1,2 mln. voor het amendement 52 (fcl 691218, taak 8154/A20101) binnen programmalijn 2.1 Sociale Agenda, Zorg en Veiligheid, onderdeel 2.1.1 Sociale Agenda en Zorg Programmabegroting 2020 e.v. jaren.

Aanvragen kunnen worden ingediend via het aanvraagformulier behorend bij de gewijzigde Nadere subsidieregels Sociale Agenda Limburg 2020-2023.

Eén maal per jaar zullen wij Provinciale Staten informeren over de voortgang en verwachtingen weergeven voor de komende periode. Dit zal als herkenbaar onderdeel opgenomen worden in de voortgangsrapportage Sociale Agenda

Bijlage 1: Criteria en doelstellingen Gewijzigd Amendement 52 Nederlandse taal en armoede – onderdeel: laaggeletterdheid en digibetisme.

Voor de uitvoering van het Gewijzigd Amendement 52 Nederlandse taal en armoede wordt aangesloten bij de criteria opgenomen in de Sociale Agenda. Voor activiteiten die betrekking hebben op de doelgroep NT2 gelden aanvullend de criteria genoemd in de beleidsbrief Integratie.

Sociale Agenda:

activiteiten die ondersteund worden moeten een bijdrage leveren aan één van de doelstellingen van de programmalijnen van de Sociale Agenda en daarnaast dienen ze te voldoen aan alle hieronder genoemde criteria:

- bewezen interventies;
- meetbare resultaten;
- opschaalbaar of reproduceerbaar;
- doelmatig, pragmatisch zijn en bijdragen aan structuurversterking;
- de uitvoeringsrol ligt primair bij andere partners;
- betrokkenheid van publieke en private partijen;
- provinciale cofinanciering maximaal 50%.

Beleidsbrief Integratie:

Activiteiten die betrekking hebben op de doelgroep NT2 moeten bovendien voldoen aan de hieronder genoemde criteria:

- draagt bij aan een inclusieve, open en participatieve samenleving waarbij verbinding wordt gelegd tussen de verschillende (Limburgse) groepen;
- stimuleert arbeids- of maatschappelijke participatie;
- stimuleert het nemen van eigen verantwoordelijkheid van deze doelgroep;
- opgedane kennis en ervaring wordt gedeeld met andere partijen;
- primair wordt de aanpak getrokken door andere partijen die de uitvoering gezamenlijk oppakken.

Tot slot wordt bij de beoordeling van de aanvragen in het bijzonder ook gekeken naar activiteiten die zich richten op één of meer van de volgende criteria:

- activiteiten leggen een koppeling met armoede en/of;
- activiteiten zetten in op mensen in de leeftijd tot en met 23 jaar en/of;
- activiteiten stimuleren van arbeids- en/of maatschappelijke participatie, duale projecten in het bijzonder.